Cuvânt înainte la Cuvânt înainte

„Viața noastră este alcătuită din interferența unei mulțimi de întâmplări disparate. Totuși, întrucât sunt ordonate în succesiunea traiului de zi cu zi, ni se par a se situa într-o coerență logică. Ni se par? Dar dacă eliminăm coincidențele și luăm toate aceste evenimente în mod separat?"

(Julius Zimberlan)

„Dar dacă luăm toate aceste evenimente în mod separat?" se întreabă, pe bună dreptate, Julius Zimberlan și multă vreme nimeni n-a întreprins o asemenea cercetare. Când, în sfârșit, lucrul acesta s-a întâmplat și a fost consemnat într-un text de sine stătător, ecoul a fost: „Cartea asta nu este decât o făcătură", după cum a afirmat cel ce a scris comentariul. (Efectul nu este mare, pentru că și așa nu se mai scrie despre cărți, ci numai despre autori – despre anumiți autori. Iar pe cei ce scriu despre autori nu-i citesc decât autorii.) „Ce altceva decât o făcătură este să legi texte separate între ele printr-un liant, nici el altceva decât o făcătură?" a continuat același. Autorul s-a simțit ofensat și s-a consolat spunând că și așa nimeni nu-l ia în seamă pe nesuferitul critic. Auzindu-l, acesta a comentat, la rândul lui: „Cine m-a pus să scriu despre un asemenea ratat? Despre un asemenea ghiveci?" „Ghiveci? Acesta este un *roman-hibrid*", își aruncă în joc ultimul atu autorul. „Roman-hibrid?! Cine a mai auzit așa ceva?"

Și fiindcă asemenea dispute par că nu se termină, criticul publică un material în care spune pe șleau că „Autiștii cărților" nu este decât o alăturare de proze scurte lipite – stângaci! – printr-un fel de text de legătură. Într-un Drept la replică, autorul se întreabă, la rândul său, dacă nu cumva și atât de citata „Istorie…" a criticului nu este decât o alăturare de cronici publicate prin reviste lipite – stângaci! – printr-un text de legătură. Și polemica pare să nu mai ia sfârșit.

Replicile acide mai continuă și astăzi. Și, iată, astfel, a apărut o șansă nesperată pentru *Autiștii cărților*. Pentru că oare ce altceva decât gâlceava publică mai atrage atenția asupra unei cărți?

Viața SF
sau
Cuvânt înainte

E bună literatura SF? E rea, adică dăunătoare? Nici măcar *viața însăși, devenită literatură SF*, prin dezvoltarea continuă a științei, nu poate răspunde la această întrebare.

Secolul XX d.Ch. a fost un timp al îndepărtării omului de către om (Kafka etc.). Secolul XXI d.Ch. este un timp al îndepărtării omului de obiectele gândite și fabricate de el. Majoritatea covârșitoare a utilizatorilor aparaturii casnice moderne cele mai folosite habar n-are de principiile de bază după care funcționează: aplicațiile telefonului mobil, ale calculatorului, ale robotului de bucătărie. Habar n-are, însă nici nu-și pierde vremea să le descifreze, câtă vreme se bucură de acele facilități, dar fără a le cunoaște secretele. Gospodina știe cum funcționează mătura, dar nu și aspiratorul de praf. Dacă se strică, îl dă la reparat unui specialist sau cum-

pără alt aspirator. Specialistul repară aparatul, iar gospodina aspiră praful din salon. Fiecare, cu competențele sale. Pare a fi simpla divizare a muncii. Numai că nu specialistul apasă pe butoane, ci consumatorul.

Ce ne va mai aduce secolul al XXI-lea d.Ch.? Nu ne vom rătăci iremediabil în jungla descoperirilor? Până când le vom mai putea stăpâni? „Ucenicul vrăjitor" va mai putea fi oprit de către maestru, înainte de a declanșa catastrofa? Și, dacă da, de câte ori va mai sosi maestrul la timp? Odată cu dezvoltarea ei exponențială, ieșită de sub orice control, știința a făcut mai multe victime ca oricând. Nu numai tehnicile de luptă au ucis o mulțime de oameni, ci și aglomerația de pe șoselele tot mai insuficiente, a văzduhului străbătut de linii aviatice tot mai complicate, de noxele ce otrăvesc natura, la care se adaugă nenumăratele facilități solicitate zi de zi de tot mai mulți utilizatori.

Drept urmare, o instituție, la început palidă, a devenit, treptat, tot mai importantă: Oficiul pentru Protecția Consumatorilor. Încă nu s-a terminat bine scandalul cu pericolul laptelui distribuit la domiciliu prin robinetele special amenajate la chiuveta apartamentului, nu s-a stins încă senzația stârnită de reprezentațiile în care spectatorii s-au privit în oglinzile 5D, fiind înghițiți de ele și dispărând pentru vecie și, iată, un nou pericol (și mai mare) începe să facă primele victime! Dacă oglinzile 5D au fost interzise – fără ca situația să poată fi controlată sută la sută[1] –, cu primejdia „cărților nebune", lucrurile par să fie și mai complicate.

1. Tentația oamenilor care nu cred că pot exista asemenea oglinzi este atât de mare, încât fiecare este convins că va fi cel ce va „demasca șarlatania" și tocmai această îndărătnicie mai oferă un public suficient pentru bâlciurile clandestine, iar proprietarii scapă și ei de urmărirea pentru crimă.

„Cărțile nebune" – și, mai ales, evoluția lor imprevizibilă – au început să-și facă efectul doar de puțin timp, însă din pricina lor a dispărut deja un număr și mai însemnat de oameni, de cititori.

1. Inițial, a fost vorba despre volume ce nu puteau fi citite până la capăt, finalul veșnic deschis lăsând mereu în urmă noi și noi pagini. Este vorba despre așa-numitele „cărți-șopârlă", întrucât, la fel ca și micile reptile, de le desprinzi coada, într-un timp scurt, le crește alta la loc. (Numai că în cazul cărților respective, regenerarea „cozii" se petrece instantaneu, astfel că n-ai cum să ajungi vreodată la ultimul punct.) Oricum, „cărțile-șopârlă" n-au omorât (în mod direct) pe nimeni, chiar dacă, în urma contactului cu ele, mulți cititori au făcut un sindrom psihic ce i-a obligat să părăsească viața socială. (De aici, noua entitate *boala șopârlei infinite*, maladia atât de răspândită, căreia medicii încă nu i-au găsit leacul, neavând la îndemână decât privarea pacienților de asemenea tentații. Doar că dependența este atât de mare, încât…)

2. A doua formă de „nebunie" a cărților a venit puțin mai târziu, la început, doar pe variantele electronice, apoi, și pe suport de hârtie. (Când s-a văzut dezastrul pe care l-au provocat, Oficiul pentru Protecția Consumatorilor a interzis postarea pe internet, precum și comercializarea noului pericol dar, culmea, au apărut exemplarele în librării.) Este vorba despre „cărțile-păianjen", lucrări ce „se scriu singure", astfel încât penetrează în intimitatea fiecărui cititor și construiesc narațiunea, în funcție de viața personală concretă a acestuia. Ceea ce duce la o dependență atât de mare, încât omul devine protagonistul nemijlocit al acțiunii, acțiune care, de cele mai multe ori, în goana după senzaționalul acelor bestselluri

damnate, face ca și viața bietului cititor să se sfârșească într-un scenariu horror. De data asta, încercarea de a scoate din circulație acele produse s-a lovit de legile democratice care se opun limitării dreptului la liberă exprimare, așa că doar o campanie susținută de prezentare a riscurilor la care se supun cei ce frecventează o asemenea literatură mai stopează cât de cât nenorocirea. (Cea mai mare problemă nu este lipsa de reacție la aceste materiale de prevenire, căci lumea este, într-adevăr, tot mai convinsă că se află în primejdie să-și piardă liberul-arbitru, dar producătorii au reușit să insinueze asemenea cărți prin mulțimea de lucrări inofensive aflate în librării și în biblioteci. Cum să te ferești de ceva atât de bine camuflat? Să nu mai citești nicio carte?!) Spre deosebire de *cărțile-șopârlă*, care nu fac decât să enerveze cititorul, pentru că nu reușește niciodată să le dea de capăt, *cărțile-păianjen* îi pot schimba ireversibil destinul.

3. Dar niciodată răul, oricât de perfid, nu ajunge la apogeu! Iată ce s-a descoperit, mai nou (deși se spune că asemenea produse au fost cunoscute de mult timp, dar n-au avut un efect de masă ca acum, fiindcă și numărul cititorilor era infinit mai mic): că există – și au existat deja cel puțin din Evul Mediu – autori ce reușesc să creeze textele-capcană numite astăzi „cărți ale lumii de dincolo". Sunt două tipuri de asemenea lucrări. În primul rând, cărți care te trag cu o forță irezistibilă în interiorul lor, asemenea unui vârtej într-o apă adâncă. După o asemenea experiență, nimeni nu s-a mai întors în lumea noastră. Pentru apropiați, persoanele în cauză sunt la fel ca persoanele decedate.

Al doilea tip ale *cărților lumii de dincolo* este mai subtil. Aceste victime rămân cu corpul printre noi, dar sunt cu-

prinse de activități ce le scot ireversibil din anturaj, tăindu-le treptat chiar și disponibilitatea de a mai socializa până și cu familia sau cu prietenii. Analizând la infinit textele pe care le-au parcurs nu numai citindu-le, ci și trăindu-le (cum pretind ei), acești bolnavi par să simtă o stare de disperare din grija permanentă că nu vor izbuti să-și termine „misiunea". La început, când mai răspund întrebărilor celor din jur, cei mai mulți pretind că se află într-o situație privilegiată, găsindu-se în drumul tainic spre propriul eu. Numai că acest țel se dovedește a fi la fel ca orizontul văzut din deșert: el ne apare la o distanță egală, indiferent de cât ne-am strădui să ne apropiem. De aici, și panica, spun medicii.

Acest al doilea tip poate părea, la prima vedere, răul mai mic: bolnavii nu dispar fizic, continuă să rămână printre noi, doar că, încetul cu încetul, devin niște roboți preocupați doar de activitatea lor infinită, intrând în grupa *autismului cărților*. Dacă acei ce dispar cu totul preiau statutul decedaților, situație cu care, oricât am suferi, ne împăcăm, să ai mereu alături o ființă tot mai străină pare cel puțin la fel de greu de suportat. Rana care se deschide este tot timpul prezentă, țipând în mutenia ei.

Primul caz descris al unui bolnav de maladia *cărților lumii de dincolo* în forma *autismului cărților* poate fi rezumat astfel:

Subiectul: D. A.

Vârsta: 44 ani.

Starea civilă: căsătorit, doi copii.

Profesia: economist.

IQ[2]: 90.

2. Coeficientul de inteligență. 90, adică nivel normal, mediu, de inteligență.

Istoric: subiectul n-a contractat decât bolile obișnuite ale copilăriei, precum și un ulcer, pentru care a fost internat cu trei ani în urmă, fără a se ajunge însă la intervenție chirurgicală. Fără antecedente psihiatrice.

Frecvența lecturilor: 43[3].

Preferința lecturilor: lucrări cu conținut istoric, romane polițiste.

Diagnostic: maladia *cărților lumii de dincolo* în forma *autismului cărților*.

Descriere și observații: D.A. a citit două cărți, cu ocazia concediului petrecut împreună cu familia la mare. Se pare că „Viața în avion" de J.B. Fletcher ar fi fost cea care a declanșat boala, deși soția pretinde că deja cu un an în urmă, D.A., după ce a citit „Planeta în pericol", de Wolfgang Durant, ar fi manifestat un comportament „străin de cel de până atunci", în sensul că vorbea despre „dorința sa imperativă" de a se cunoaște pe sine însuși. Trebuie precizat că volumul lui W. Durant mai este prezent și în anamneza altor trei pacienți, în vreme ce „Viața în avion" apare (deocamdată) pentru prima oară în cazuistică.

Din declarațiile soției, reiese că la întoarcerea din concediu, D.A. a început să-și ia tot mai multe zile libere de la serviciu, refuzând să-i spună chiar și ei unde dispărea în timpul respectiv. Totuși, odată i-a mărturisit „foarte entuziasmat" că ar fi fost într-o localitate (pe care a numit-o „Capitala istorică"). Apoi, starea i s-a deteriorat cu fiecare zi ce trecea, fiind concediat de la locul de muncă, unde și așa nu se mai prezenta. (Din cercetările întreprinse, nu a fost identificată o localitate numită „Capitala istorică".)

3. Adică moderată.

În data de 2 aprilie a.c., D.A. a fost internat. Cum solicitarea de a interveni în acest caz a sosit târziu, personalul medical n-a mai reușit să ia declarații și de la subiect, acesta nemaiputând fi atras într-o discuție, *abulia* dată de *autismul cărților* fiind deja puternic implementată.

În continuare, protocolul este plin de adăugiri și de ștersături, textul devenind ilizibil![4] Singurul lucru remarcabil este precizarea că, la fiecare trei săptămâni, la spital ajunge un plic gros conținând numeroase formulare. Inițial, s-a decis ca aceste hârtii să nu-i fie transmise pacientului, dar acesta, în lipsa lor, prezenta accese majore de panică, însoțite de grave tulburări ale sistemului cardiovascular. Asemenea crize acute s-au dovedit rezistente la orice tratament, punând în pericol viața lui D.A. La primirea plicurilor, starea pacientului se ameliora brusc, exceptând starea de panică, dar și aceea, mai ușoară decât cea din timpul acceselor majore. În preocupările spitalului s-a aflat și cercetarea privind identitatea expeditorului plicurilor cu formulare. Deocamdată, această identitate nu s-a putut stabili.

(Conform protocolului.)

Continuarea este atât de acoperită de ștersături, încât nu mai poate fi citită. N-ar fi fost mai simplu ca ultimele pagini să fi fost îndepărtate cu totul? Întrebare pur retorică.

---

4. Este greu de explicat de ce se prezintă niște acte oficiale în halul acesta: dintr-o nehotărâre a medicilor? Din motive de confidențialitate, chiar și în cazul unui înscris cu circulație de serviciu? Din pricina dinamicii evoluției bolii? Sau chiar în urma unei cenzuri – din partea cui? În aceste condiții, este inutil să precizăm cât de dificil a fost să ajungem la document ca să-l putem fotocopia.